

KÉZFOGÁSOK

PETAR PETROVIĆ NJEGOŠ

A MIKROKOZMOSZ FÉNYE

(Luča mikrokozma)

A tudóvész a múlt században nem csupán a nyomorgó szegény nép betegsége volt, hanem a költőké is; a szerb Branko Radičevićet éppúgy elragadta, mint a magyar Reviczky Gyulát és annyi más névtelennek maradt fiatal tehetséget. S lám, a kegyetlen sors elől még olyan költő sem menekülhetett, mint Petar Petrović Njegoš, aki egész fiatalon került a Fekete Hegyek országának püspökfejedelmi trónjára és élete java részét anyagi jólétben és olyan kristálytiszta levegőn töltötte, mint amilyent csak az 1660 méter magas Lovćen lábánál lehet találni. Szinte a népmesékre emlékeztet, hogy ez a függetlenségére mindig olyan büszke kis ország egykori püspökfejedelmait a Njeguši falvából származó Petrović-nemzetség tagjainak sorából választotta; így került a kis Rade, nagybátyja, I. Petár püspökfejedelem óhajára, a fejedelmi székbe. Gyermekkorában ott legeltette nyáját a Lovćen oldalában, s ugyancsak volt alkalma megismerkedni a felhőkbe nyúló hegygel, melynek pusztító erejű viharait a *Hegyek koszorúja* c. drámai költeményében is megörökítette. Harmincnyolc éves korában, 1851-ben halt meg, s utolsó kívánsága az volt, hogy a Lovćen csúcsán helyezték örök nyugalomra. Oda is került, egyszerű, kicsiny kápolnába, amelynek helyébe a világhírű horvát szobrász, Ivan Meštrović tervei alapján építették meg a monumentális mauzóleumot, s igazán nem mondhatjuk véletlennek, hogy Meštrović gyermekkorában, ugyancsak pásztorfiú volt és sokat járt „az ég magasában.” Hosszú évekig tartott az építkezés, s végre 1974 nyarán ünnepélyesen megnyitották.

Két főművét, a *Hegyek koszorúja* c. drámai költeményt és *A mikrokozmosz fénye* c. bölcséleti poémát nem sokkal halála előtt, a múlt század negyvenes éveiben írta. Az előbbit vagy húsz nyelvre lefordították; magyarra is. Az első magyar fordítás — Veselin Đisalović újvidéki szerb tanár munkája — 1902-ben jelent meg Újvidéken, a második pedig 1947-ben az eredeti centenáriumán.

Már azóta melengettem magamban a gondolatot, hogy Njegoš drámai költeménye mellett másik főművét, *A mikrokozmosz fényét* is meg kellene magyarul szólaltatni, hiszen voltaképpen ez állítható Madách *Az ember tragédiája* c. művével párhuzamba, amelynek az elmúlt száz év folyamán három szerb és egy horvát fordítása is elkészült. Njegošnak ez a nagy bölcséleti poémája abba a költői hegyvonulatba tartozik, amelyet Dante kezdett az *Isteni szín-*

játékkal, majd Milton *Az elveszett paradicsommal*, Klopstock *Messiasával* és jórészt Goethe *Faustjával* folytatódott, s ért el Madáchig. Njegošnak ezt a művét tárgyánál fogva vallásosnak tekintik, de szellemében, szinte azt mondhatni, mai értelmében is „természettudományos”, hiszen az Isten fogalmát egészen másként értelmezi, mint a szellemében vele azonos művek. Mert igaz, hogy ez a mű vallásos keretek közt játszódik, de ez, az akkori pravoszláv egyháztól sok tekintetben független és önálló püspökfejedelem nem csupán abban a törekvésében tért el az akkori görögkeleti egyháztól, hogy művét már a nép nyelvén igyekszik megírni, hanem abban is, hogy Istenről, a Föld és az ember keletkezéséről az addigi egyházi felfogás kereteit annyira kiszélesítette, hogy más korban és más helyzetben eretneknek tekintették volna. Isten nála nem a jogarára támaszkodó egyeduralkodó, hanem gondolkodó, aki elsősorban mint költő alkotta meg a világot, s mélységesen szánakozik a Sátánhoz pártolt emberen, akit nem az Édenből kerget ki, hanem a Földre száműz, hogy ott jótétehesse tévedését és új jövőt nyisson neki. Ádám ebben a műben preegzisztenciális életet él, s ebben az előző életében pártol a Sátánhoz, aki irigységből és rosszindulatból akarja magának megszerezni az egyeduralmat a saját világában.

A Crna Gora-i püspökfejedelem maga is szembenézett azokkal a nehézségekkel és kísértésekkel, melyekkel egy államalkotó férfiúnak szembe kell néznie, sőt, tudjuk, nem egyszer vétkezett is a „čojstvo és junaštvo”, az emberség és vitézség elve ellen, de a benne élő költő még önmaga felett is tud ítéletet mondani, akárcsak a műben szereplő Isten, akiről azt mondja, hogy az Isten sem lehet önmagáért, mert „az nem a természet törvénye.”

A *mikrokozmosz fénye* tehát nem a szó szokványos értelmében vett vallásos költemény, hanem olyan költői alkotás, amely lényegében szinte természettudományos alapon harcol az emberi etika győzelméért, s harcol egyben legfőbb közös ellenségünk, az ostobaság ellen. S a költő nem mennyországot, hetedik paradicsomot ígér a Földre került embernek, hanem szenvedésekkel és gyötrellemmel teli életet, s az eszme győzelmét, amely „felöltözött az ember testébe, az igazság fegyverét felölti, s villámával, a művelődéssel eltiporja a rossz zsarnokságot”!

De nemcsak ezért a mondanivalóért érdemli meg ez a mű, hogy a magyar olvasóközönség is megismerje, hanem többek között azért is, mert Njegoš a mű prológusában egykori tanítómesterének, Sima Milutinović Sarajlijának, a múlt század nagy peregrinus szerb költőjének ajánlja művét. Ez a szárajevói származású szerb vándor költő többek között arról is nevezetes, hogy a múlt század harmincas éveiben Budán is élt, az ottani szerb ifjúság koszorúzta költővé, s itt is nősült meg, itt vette feleségül „*Punktátorkát*”, aki később Szerbia első női ügyvédje lett, s ha hozzátesszük, hogy ez a budai koszorúzás indította el írói pályáján Jakov Ignjatovićot, a szentendrei származású szerb író (akit saját népe is félreismert, magyaroknak bélyegzett, s éppen ebben a században, a szocializmus korszakában adott neki teljes elégtételt), akkor még inkább kiemelhetjük a magyar vonatkozásokat. Sima Milutinović egyébként többek között Szegeden is tanult és a Belgrádban megjelent *A mikrokozmosz fényét* is ő rendezte sajtó alá.

A Kossuth Rádió ez év január 28-án este 11 órakor fél órán át sugárzott részleteket a magyarra fordított műből. Az Üzenet most — magyar nyelven először — mutatja be a magyar olvasónak a mű *Első* és *Hatodik énekét*.

CSUKA Zoltán

AJÁNLÁS

(Cetinje, 1845. május 1.)

Sima Milutinovičnak

*Hát igen, te, mindig jó tanítóm,
égi fényben úszó szerb poéta,
az embersors nevetséges lecke,
s rossz látomás az emberi élet!
A csodákból kikergedett ember
önmagával tesz csodát, merészet;
a véletlen rejtélyes kezével
a viharos partra vetett ember,
földhözragadt, nincs gondoskodója,
csak a titkos gondviselés őrzi —*

11 *Eszébe jut első dicsősége,
álmodozik boldog üdvösségről,
ámde álma sokszor szép emléke
szeme elől elrejtőzik mélyre,
gyorsan elfut, sötétlő sorokban
az öröklét bő krónikájába,
csak épp sötét átsuhanásával
lelkén hagyja nyomát a bánatnak.
És hiába tépi súlyos láncát,
hogy áttörjön az éji sötéten.*

21 *Vagy a szférák alá vetett ember
itt kapja tán mindkét fogamzását?
Vajon itt van kétrétű bölcsője?
Büntetésül rendelte a földet
Teremtője néki, vagy viharzó
időleges, égi ajándéknak,
vagy a lelki boldogság kertjének?
Ó, ez bizony a legfelsőbb rejtély
s a legszörnyűbb lelki viharoknak —
a sír mélyén, ott pihen a kulcsa.*

31 *Ó, de hányszor, hányszor is megtörtént;
a természet virágos ölében
gondolatba mélyen elmerülten,
amíg szívtam tápláló nedűjét
a mezítlén, varázsos emléből,*

a bőkezű anyát megkérdeztem:
Miért hozta létre a Teremtő?
Talán sok-sok gyermeke kedvéért?
Vagy gyermekét anyja öröme?
Vagy mindkettőt egymásnak kedvéért?

41 De virágos idővel díszített
és múltékony, jóságos táplálóm
napsugárral koronázott főjén
virágos szép fürtjeit befonva,
teleszórva harmatos gyöngyökkel
fényhajj, szép csillagokkal játszva,
hogy dicsőbben léphessen majd reggel
színe elé uralkodójának,
minden izzón forró kérdésemre
csak mosollyal válaszolt szavamra.

51 Ó, de sokszor, ó, de milyen sokszor
kérleltem én lángoló lélekkel
a tündöklő magvakkal behintett,
a kékellő, felszentelt égboltot,
tárja elém a világ szent titkát:
a Teremtő azért adta díszét
és nagy könyvét fel azért nyitotta,
hogy az anyag áldja alkotóját,
vagy az ember lapjain csak hitvány,
semmi voltát tudja felismerni?

61 Kérdezgettem roppant figyelemmel
bölcseinket az ember sorsáról;
Isten előtt mi a hivatása,
de más és más bizonyágtetésük
ingatag és roppant állhatatlan:
gondolatuk mind egyre törekszik,
s nem jelent mást az egész életben,
csak bolyongást vaksötétség mélyén.
Nem más az, csak néma, üres szándék,
sötétségbe boruló tekintet.

71 Mély álomba merült el az ember
gyötirik abban szörnyű látomások,
és alig tud talpán úgy megállni,
hogy lényét is magukkal ne rántsák.
Néhanapján már arra is gondol,
hogy lerázta magáról hatalmuk:
ó, de csalfa, vak, hiú reménység!
Mert magát az álmok még sötétebb
és még mélyebb országába lökte,
s lett még szörnyűbb látomások rabja.

- 81 *Ügyesség és furfang csak azért lett
osztályrésze e földi vásárban,
hogy lehessen annak méltó tagja;
akaratát az állhatatlanság
kapta könnyen lendülő szárnyára;
kivánsága szörnyű szenvedélyek
felkeltője, elvakult vezére;
irigykedés, pokoli gonoszság
az állatnál mélyebbre süllyeszti,
ámde az ész a halált legyőzi!*
- 91 *Az embernek röpké, gyors létében
a boldogság szinte ismeretlen;
az igazít kergeti örökké,
s nem ismeri mértékét, határát;
minél feljebb jut dicsőségében,
boldogsága ellenségé válik,
a mi földünk, millióknak anyja
egy fiát sem teheti boldoggá,
s mikor hinné: végre ura lett már,
az Herkules kelyhével köszönti.*
- 101 *Életünknek tavasza oly kurta;
rekkenő nyár, őszidő borúja
és fagyos tél járnak nyomdokában;
egyik nap a másikkal kél egybe,
s külön-külön mindegyik kinnal jár.
Nincs olyan nap, amelyet kívánunk,
s boldogság sincs, amelyre sóvárgunk.
A vad szelet meg ki zabolázza,
ki tiltja meg tenger kavargását,
s ki szab határt az emberi váagnak?*
- 111 *Az emberben szentegyház épült fel,
szomorúság, bánat zord lakása;
minden földön született halandó
e homályos tanyának lakója,
melynek ádáz boltívei alatt
időnként a kín gyötrelme fészkel.
E keserű, fájó örökséget
egyik ember a másiknak adja.
A szerencsés semmiből teremti
a halálos, bús összhang kedvéért.*
- 121 *Az ember, hogy érzését kimondja,
szervezete elég gyenge arra,
ezért fordul gyakran jeladáshoz,
különféle néma mozdulathoz,*

*gondolatát, hogy így kifejezze.
De mind, amit gyengén szólni tudnánk,
s minden alig érthető érzésünk
bonyolult és néma dadogás csak,
s ahhoz, amit mondani szeretnénk,
a rab lélek félrebeszélése.*

131 *Az emberről ha véleményt mondasz,
jól figyelj meg, minden oldaláról,
embernek az ember legfőbb titka!
A Teremtő kiválasztott lénye:
ha a napfény napkeletről támad,
ha a lény a nap fényében izzik,
ha a föld nemcsak csalóka látszat,
az emberi lélek halhatatlan,
szikra vagyunk a halálos porban,
fény vagyunk a sötétség magvában.*

141 *Ó, legfelsőbb és elérhetetlen!
Mérhetetlen elméd az emberben
tükrözteti vissza fényszikráját,
mint palotád egyik fénylő boltja
magát nézi végtelen egedben.
Nappal és fény koronád mutatja,
az éjszaka rejtélyes porfirod,
érthetetlen, pompás nagy csodáid.
Nagy művedet ember meg nem érti,
legfeljebb csak lelkesen csodálja.*

151 *Püthagorasz, és te, Epikurosz,
zsarnokai az örök léleknek!
Sötét felleg szakadjon le rátok,
s mindazokra, akik csak követnek.
Egytétéve a néma barommal
mind az embert földig aláztátok,
hivatását elvették tőle,
Isten előtt semmivé tettétek,
elloptátok az isteni szikrát,
s égi tüzét barmoknak adtátok.*

161 *Poétáknak nemzetsége balgán
ostobáknak hogyan is hihetne.
Ha szféránkra nem borulna éjjel,
tündökölné így az égnek arca?
A fagyos tél éles foga nélkül
ismernénk-e a meleg jóságát?
A butáknak bárgyú szeme nélkül
csillogna-é az elmének fénye?
Szent titkát a nagy mindenhatóság
csak a költők tűzlelkének súgja.*

- 171   *Az ég s egek minden nagy szépsége,
minden, ami szent fényvel virágzik,
legyenek bár elmék vagy világok,
halandó vagy halhatatlan bűbáj,
mindösszesen mi ez ahhoz képest,
amit nyújt a költészetnek atyja?
Szent hivatást végez a poéta,
hangja ha kél, azt az ég sugallja,
vezetője a csillagok fénye,
ritmusát a teremtőtől kapja.*
- 181   *Szerb nemzetség nagyszerű költője
kipróbáltad ostorát a sorsnak,
szép vágyaknak a világ nem kedvez,
s immár te is isméred a sorsom;
gondolom, nincs hasonló a földön.
Eljutottam poklok küszöbére,
az alvilág átokkal üvölt rám,
egyre nézem undorító képét.
De nem szabad a sorsra kiáltnom —
csillog bennem Alkotónk reménye.*
- 191   *De én tőled még sok mindent kérek;
azt, hogy öntsed lángoló sorokba
s állítsd szerbek, szlávok példájának
Obilićet, Đorđét és Dušant is,
s velük együtt még néhány más szerb hőst:
de rettentő haragodat zúdítsd
Vujicára, Vukra, Vukašinra
és a többi hitehagyott szerbre;
gazságukra elpirul a szerb név,
pokolnál is többet érdemelnek!*

HATODIK ÉNEK

- 1931 *Miután a Sátán nagy bukása
lezajlott, az Isten udvarába
országos nagy gyűlést hívtak egybe;
a trónálló, őrző arkangyalok,
ezrével a tündöklő kerubok,
s mellettük a mennyei szeráfok
adtak hálát Teremtő uruknak,
hogy az áldott csendet visszaadta,
és hogy fényes győzelmet aratott
a rossz és baj sötét fejedelmén.*
- 1941 *A nagy gyűlés színe előtt Isten
kihirdette Ádám büntetését:
„Nem messzire a sötét pokoltól
egy új bolygót — mondta — hozok létre;
egy időre, súlyos száműzöttként
ott fog élni Ádám és fajtája;
a kis bolygót káoszból és sárból,
sötét porból fogom megalkotni,
megfékezem rajt' az őserdőket,
s az időnek határt fogok szabni.*
- 1951 *„Ezt a nyers világot földnek hívom,
bővelkedni fog éltető vízben,
telehintem mindenféle fajta
dús termésű, gazdag növényzettel;
különféle állat él majd rajta,
szárazföldön, vízben s levegőben,
szerteszórtan és gazdag bőségben;
élnek ott majd egész szelíd fajták,
de ugyancsak ragadozók, bőven,
s mindenféle mérges csúszómászó.*
- 1961 *„Ahogy pedig a büszke Sátánnak,
s rajta kívül gonosz seregének
a lelkében, nagyobb büntetésként,
meghagytam az ég örök emlékét,
úgy Adámban és légiójában
eltörlöm a boldog lét emlékét,
az egykori boldog lakóhelyét,
hogy lelkükben parány se maradjon,
miben egykor ők is részesedtek;
mintha soha nem is látták volna.*

- 1971 „S büntetésül, mert zendülők voltak,
hadd éljen hát békételen lélek
föld sarából teremtett testükben,
s méghozzá csak kurta emberöltőt;
hordozzák a síralom völgyében
súlyos láncuk békétlen viharban,
nyögve sorsuk nagy keserűségét;
hadd sirassák a mulandóságot,
s a fejükre zúdult örök átkot,
könnyek között, fogcsikorgatásban.
- 1981 „S hadd táplálják a romlandó testet
növényekkel s növényi magokkal,
hideg vízzel s állatok húsával.
Szomorú lesz ez a kurta fogság
állhatatlan, békétlen lelküknek,
sírva fognak majd a földre hullni,
sírva fognak majd a földön élni,
s így térnek az öröklétbe vissza;
egy a másnak leszen majd kínzója,
de mindegyik leginkább magának.
- 1991 „Kihozom a halált tömlőcéből,
leengedem közējük, a földre,
mindenféle alakba bujztatva,
hadd fusson majd, rémületet keltve,
s rettentő nagy pusztítást okozva.
Ez a szörnyű, kegyetlen tirannus
könyörtelen, iszonyt keltő módon,
erőszakkal rettentő jogában
szabadítja meg jármukból őket,
s viszi vissza a lelki életbe.
- 2001 „Állhatatlan, sok reménykedésük,
ha gondolják: végre már elérték,
mind kisiklik kinyújtott kezükből.
Csalfa ital az, amit a kétely
megmérgezett ádáz gonoszsággal.
A hiszékeny földi száműzöttek
nagy kétségek között fognak élni:
mindenfelé elkísérik őket,
mindenfelé utolérik őket,
s a jövőbe vetett pillantásuk.
- 2011 „A halandó, földi ember arca
hasonló lesz az angyali archoz,
de csak éppen egy kicsinyke szikrát
lehell belé az égnek szerelme
itt e földi szaporodásába,

*hogy szomorú és nyomorult sorsán
úgy-ahogyan, egy kissé enyhítsen;
mert viszont, ha meg is tévedt egyszer,
mindig eszes teremtés lesz mégis,
s bár rabságban, de a föld királya.*

2021 *„Az emberi akarat szabad lesz,
mint bármely más, halhatatlan lélek,
lelke két oldalán ott az írás,
két mezőben felrajzolva rája,
de merőben ellentétes törvény,
az egyikén a szelíd igazság,
ez lesz néki szent zsinórmértéke,
a másikra megrontója írta
minden rossznak fekete törvényét;
ez az emlék köti a Sátánhoz.*

2031 *„E két törvény erejét az ember,
ha igazam tartja az eszében;
meg is tudja jól különböztetni,
de a pokol átkozott szelleme
áldozatát gyakran rabul ejti;
az igazság, s az igazságtalanság
harca ez, mely már az eget rázta
három napig. Rettentő bélyegét
most is hordja az emberi lélek,
hogy rabságát tovább keserítse.*

2041 *„Bizony, Ádám első nemzedéke
keservesen megjárta a földön
Sátánnal, a lélek gyilkosával.
(Mert elsőnek Ádám öltöztette
az embert itt testi köntösébe.)
Az alvilág gonosz fejedelme
vette rá az embereket arra
az elvakult, nagy ostobaságra,
hogy az egek urát káromolják,
s a Sötétség nevét istenítsék.*

2051 *„Egy nap fényes sugarai fogják
behinteni a mozgó földtekét,
bolygójukról, szűk égboltjuk alól
az emberek, világaim közül
épp eleget beláthatnak egyszer;
de a Sátán végzetes sötétje
tisztá szemük majd elkápráztatja,
s a világok mindenhatósága
nem villan fel vak tekintetükben,
s a Teremtő nevét meggyalázzák.*

- 2061 „Az elvakult emberek a földön
istenséget ezrével teremtnék,
de ez a sok hitvány istenség majd
csupa korcsfaj és torz alkotás lesz.
E pogányság esztelen mivoltát
egy sáros és kátyús dombtetőn majd
a Sátánnak trónja képviseli,
rajta mindenféle csúszómászó
ezrével fog szüntelen nyüzsögni,
s táplálkozni növények testéből.
- 2071 „Az embernek e gonosz vakságát
a sátáni kajánság okozza,
s káromlása a hatalmas égnek.
Am szelíd és isteni lelkemnek
fájni fog az ember gonosz sorsa;
ezért fogom szerelmes ígémet
öltöztetni majd emberi testbe,
s elküldöm őt, váltsa meg az embert,
s igazságom szent törvényeképpen
világítsa meg majd az elméket.
- 2081 „Atya vagyok, s az igazság fénye!
Mikor Ádám, hadnépével együtt
büntetését egyszer majd letölti
és a rabság halálos bilincsét
áthordozza a siralom völgyén,
törvényemnek betöltői akkor
megtérnek az örök üdvösségbe:
de a Sátán elvakult hadnépe
véle együtt a sötét pokolba
jut majd akkor, örökös sírásra.
- 2091 Végül is az iszony katedróját,
színhelyét az istentelen rossznak,
az emberi bajnak legfőbb fészkrét,
a vérével oly meggyalázottat,
a keserű könnyel mérgezettet,
trónom előtt, mit az ártatlanság
jajszavai fognak elátkozni,
az isteni igazságnak lángja
ezt a földet fogja elégetni
szent tüzével az Ítélet napján.”
- 2101 A légiók boldog vezetői
messze fénylő, tüzes lángszekéren
elszállottak az Úr trónusától
az örvendő égi síkságokra,
hogy a Sátán csúfos nagy bukását

s az új sereg víg megszületését
illő módon meg is ünnepeljük.
Ezt a hadat, örök boldogságra
a mélységből vezette ki Isten,
az elpusztult sereg pótlására.

2111 A Teremtő szent akaratából
négy irányból egyszerre szél támadt
a jéghideg mélységek méhéből
s a sötétség fekete öléből,
s a mélybarnán kavargó kaoszból,
sűrű porból felhőket támasztott,
s iszonyatos nagy erővel őket
a szorongó földre zúdította.
Nem telt el egy kurta szempillantás,
s vaksötétség lett úrrá a földön.

2121 A föld hideg, mélységes öléből
bő vizekkel források fakadtak
és hatalmas óceánt alkottak;
a napsugár életet adó fénye
a növények rengeteg fajtáját
csalta elő a föld felszínére;
a földön, a vízben, levegőben
állatok nagy csordái támadtak;
a Teremtő hatalmas szavára
elnyerte a Föld is gyors futását.

2131 Átkelt Ádám az egek határán,
szánalmatos hadnépével együtt,
s ott megállott az öröklét szélén.
Imhol Ádám, testbe öltözöten,
hitvesével az édeni síkon!
Felébredt a feledés álmából,
rápillantott a tündöklő napra,
s rá szépséges szép útitársára,
az Édennek minden szépségére,
s hálát adott az Ég kegyelméért.

2141 Elsiratván megtévedett, súlyos
mély álommal rabul ejtett sorsom,
láttam az Úr kígyó testét öltött,
átkos, sötét, örök ellenségét,
hogyan kúszik tönkretételünkre.
Ó, emberi ősnemzetség anyja,
elfogadtd a romlás almáját,
megfürdeted keserű könnyeddel,
meg is hinted síró vezekléssel,
mindhiába: a szent frigynek vége!

- 2151 *Később aztán iszonyattal láttam
a legelső szerelmes két testvért,
az isteni kegyes vigasztalás,
a szeretet igazi gyümölcsét,
amint Isten törvényét megszegve,
testvérgyilkos vér kiontásával
a föld ifjú arcát megrontotta.
Ó, rossz álmom, verjen meg az Isten,
rokon lélek szörnyű veresége,
romló sorsra gonosz, rossz előjel!*
- 2161 *Megfertézte magát első vérrrel
Káin keze, ez a törvénytípró.
Testvérgyilkost, Káint most először
látott a nap ideleln a földön.
A szülőkre kimondott nagy átok
elsőként szállt a fiú fejére.
Káin sok-sok ivadéka aztán
tengernyi bűnt árasztott a földre.
Hegymokra hágott az özönvíz,
mégsem hunyt ki a gonosz szikrája!*
- 2171 *„Ó, hogy megtelt ez a föld idétlen
bálványoknak minden korcsfajával,
ó, hogy a nagy Mindenható arcát
a butaság hányszor meggyalázta!
Örvendezett a sötétség cárja,
látván, hogy az eget csúfság éri,
s mert az ember minden aljasságot
oltár előtt tömjénezt, magasztal,
látva, amint az esztelen vakság
kígyót, férget tekint istenének!*
- 2181 *„Ó, természet ártatlan fiai,
ó, egyszerű, ragyogó bölcsesség,
igaz világ megszületéséig
ti, a napnak boldog hódolói!
Ti vagytok az ég hű gyermekei,
titeket visz az éltető napfény
Teremtőnkhez, a fény forrásához,
a fény nektek a hit tudománya,
áldozástok az viszi az égbe,
az Úr fénye lelketek világa!*
- 2191 *„Íme, nézzed a csodás látomást!
Földünket is a jog napja fűti,
beragyogja a rabok hajlékát,
láncaikat is megkönnyebbíti:
a Fiú, ki méltó az Atyához,*

*felöltözött az ember testébe,
az igazság fegyverét felölti,
s villámával a művelődésnek
eltiporja a rossz zsarnokságot,
szentegyházunk megtölti erénnyel!*

2201

*Ó, te áldott, szent Tanítómester,
de jóízű halhatatlan kútfőd
hűs vizének kristálytisza cseppje!
Tekinteted fényessége elől
elfutott a megrémült sötétség.
Szent lépteid rengésére minden
istentelen oltár összeomlott;
halál helyett feltámadást adtál,
az egész ég dicséreted zengi,
Megváltóját a föld dicsőíti!*

